

Яна АДАМЕНКО

здобувач вищої освіти ОС «магістр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник:

Павліна ФУГЕЛО

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН

Для здійснення своєї виробничої діяльності підприємства змушені вдаватися до позикових джерел фінансування, ключове місце серед яких займає кредит.

Стан кредитоспроможності та платоспроможності потенційного позичальника є факторами, які відіграють найважливішу роль у визначенні рівня кредитного ризику банку.

Незважаючи на те, що в сучасній економічній науці існує велика кількість трактувань визначення поняття «кредитоспроможність», серед науковців немає єдиного погляду щодо його змістовного наповнення та відмінності від поняття «платоспроможність». Так, деякі науковці (В. Вітлінський, В. Галасюк та ін.) зазначають, що кредитоспроможність є вужчим поняттям, ніж платоспроможність, тобто кредитоспроможність характеризує можливість погашення лише позикової заборгованості.

Інші наполягають, що кредитоспроможність є ширшим поняттям, в яке, на правах елемента, входить поняття платоспроможності, певним чином виступаючи її характеристикою.

Але вони однакові в тому, що не слід ототожнювати поняття кредитоспроможності з платоспроможністю.

Отже, кредитоспроможність – це можливість позичальника виконати взяті ним кредитні зобов'язання у повному обсязі, тобто вчасно погасити кредит і сплатити нараховані відсотки. Якщо платоспроможність оцінює поточне та минуле фінансове становище клієнта, то кредитоспроможність – майбутні його зобов'язання.

Перший етап оцінки кредитоспроможності здійснюється на основі фінансової звітності, побудованої на основі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Ця звітність включає: Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. На основі цих форм звітності необхідно вивчити:

- автономність, фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність позичальника;
- прибутковість та рентабельність діяльності;
- оборотність та ділову активність;
- майновий стан та власний капітал;
- грошові потоки;
- ймовірність банкрутства.

Розрахунок означених показників має здійснюватися за останні п'ять років, мають бути проведені розрахунки тенденцій змін, темп росту, абсолютне відхилення показників. Крім того, необхідно здійснити прогнозування фінансового стану на майбутні періоди.

На другому етапі оцінки кредитоспроможності в системі внутрішнього контролю підприємства досліджуються якісні характеристики об'єкту кредитування, такі як: репутація,

досвід роботи, виконання договірних зобов'язань, наявність стратегії розвитку, якість продукції або послуг, рівень менеджменту або маркетингу.

На третьому етапі аналізу оцінки кредитоспроможності в системі внутрішнього контролю підприємства пропонуємо здійснювати дослідження кредитних ризиків [1].

Платоспроможністю називається здатність клієнта сплатити у зазначений період свої зобов'язання. Маються на увазі платежі за минулий період та на конкретну дату.

До необхідних умов платоспроможності підприємства науковці відносять наявність або достатність розміру: коштів, власних обігових коштів, грошових ресурсів та їх еквівалентів, активів, ліквідних активів, оборотних активів різного рівня ліквідності, грошових ресурсів та інших активів, мобільних фінансових ресурсів (грошових коштів, товарів (відвантажених, не сплачених покупцями, на відповідальному зберіганні), наднормативних запасів готової продукції, дебіторської заборгованості тощо)), активів, припинення контролю над якими не спричиняє втрати вартості.

Ми погоджуємось з думкою Іванова В.К. [2] і пропонуємо розрізняти: платоспроможність за операційною діяльністю, тобто здатність підприємства вчасно виконувати зобов'язання, які виникають перед кредиторами за поставлені матеріали, сировину, напівфабрикати, що використовуються у процесі виробництва продукції; платоспроможність за інвестиційною діяльністю, як здатність підприємства розраховуватися за придбані машини, устаткування тощо; платоспроможність за фінансовою діяльністю – здатність підприємства здійснювати платежі за отриманими кредитами.

Оцінка кредитоспроможності та платоспроможності позичальників відіграє важливу роль, як для банківської установи, так і для власне позичальника. Метою здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника для банківської установи є уникнення кредитних ризиків від неповернення кредиту. Для позичальника – отримання кредиту на найбільш вигідних умовах.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Панченко О.М., Пересипкіна А.В. Оцінка кредитоспроможності в системі внутрішнього контролю підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. №11.
2. Іванов В.К. Сутність платоспроможності промислового підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2009. №2. С. 41-44.
3. Мисник Т.Г., Борисова І.С. Кредитоспроможність як основа кредитних відносин та мінімізації кредитного ризику банку. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2016. №1. С. 135-140.
4. Фугело П.М. Сутність, методологія оцінки та сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2021. №54. С. 248-252.
5. Балицька М., Паржицька М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб банками України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, №3. С. 36-42.